

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Mikets

Kardeş Rekabeti

Son birkaç haftadır¹ Anglo-Yahudi çevrelerde, İsrail Devleti'ne yönelik birleşik bir destek duruşu sergilemek mi yoksa farklı görüşlerimizi açıkça ifade etmek mi gerektiği konusunda yoğun bir tartışma yaşanıyor. Bu oldukça gürültülü bir tartışmadır, uğultulu bir tartışmadır, ama yanlış tartışmadır ve bizi gerçek konudan uzaklaştırmaktadır.

Ve eğer ararsak, onu bu haftaki peraşada bulabiliriz. Tüm Yahudi tarihinde en mukadder ve en yankılı ifadeler arasında bulunan şu sözlere bir kulak verin:

Yosef kardeşlerini tanıdı; ama onlar onu tanımadılar.

Bereşit 42:8

Tora derin bir kitaptır. Onun yalnızca tek bir üstünkörü düzeyde anlaşılabilceğini düşünürsek büyük bir hata yapmış oluruz. Yüzeysel hikâyeye basittir. Yosef'i kıskanan kardeşleri başta onu öldürmeyi planlamışlar, ama sonunda onu köle olarak satmışlardır. Yosef Mısır'a götürülmüş, orada iniş-çıkışlı bir dizi olayın ardından Baş Vezir konumuna yükselmiş, rütbe ve güç olarak Paro'dan sonraki ikinci adam haline gelmiştir.

Şimdi aradan uzun yıllar geçmiştir. Kardeşleri yiyecek satın almak için Mısır'a gelmişlerdir. Yosef'in huzuruna çıkarlar, ama Yosef onların yıllar önce tanıdıkları gençten çok farklı bir görünümündedir. O zamanlarda tanıdıkları, Yosef adında on yedi yaşında bir gençti. Şimdi ise karşılardaki adam otuz dokuz yaşında, resmi kıyafetlere bürünmüş, boynunda altın bir kolye bulunan, Tsafenat Paneah adlı Mısırlı bir yöneticidir. Mısır dilini konuşmaktadır ve Kenaan diyarından gelmiş olan bu ziyaretçileriyle iletişim kurmak için bir tercüman kullanmaktadır. Yosef onları tanımaya rağmen, kardeşlerin onu tanımadıkları hiç de şaşırtıcı değildir.

Fakat bu yalnızca yüzeysel anlamdır. Daha derinlerde, Bereşit kitabı, tarihteki en derin ve en köklü sürtüşme kaynağını keşfe çıkmaktadır. Freud, en büyük çatışma simgesinin Laius ve Oedipus, yani babalarla oğulları arasındaki gerilim olduğunu düşünmüştü. Bereşit ise farklı görüştedir. İnsani anlaşmazlıkların kökeninde kardeş rekabeti vardır: Kayın ve Evel, Yitshak ve Yişmael, Yaakov ve Esav, ve şimdi de Yosef ve kardeşleri.

Yosef, kardeşleri içinde neredeyse en küçük olma talihsizliğine sahiptir. Yahudilerin durumunu simgelemektedir. Kardeşleri ondan daha büyüktür ve daha güçlüdür. Onun varlığından rahatsız olmaktadır. Onu fitneci biri olarak görmektedirler. Babalarının onu

¹ Konunun bağlamı açısından bu yazının Rabi Sacks tarafından Ekim 2010'da kaleme alınmış olduğu dikkate alınmalıdır.

özellikle seviyor olması, onları daha da kızgın ve daha da küskün hale getirmektedir. Onu öldürmek istemişlerdir. Sonunda ondan, kendilerini biraz daha az suçlu hissetmelerine olanak sağlayacak bir yolla kurtulmuşlardır. Bir hikâye uydurup babalarına anlatmışlar ve tekrar yaşamlarına geri dönmüşlerdir. Artık rahatlayabileceklerdir. Artık ortada huzurlarını bozacak bir Yosef kalmamıştır.

Yıllar geçer. Ve şimdi, yabancı bir ülkede bir yabancıyla yüz yüzedirler ve bu adamın Yosef olabileceği basitçe akıllarına bile gelmemektedir. Onlara kalsa, artık Yosef yoktur. Onu şimdi tanımamaktadırlar. Zaten hiçbir zaman tanımamışlardır. Onu asla kendilerinden biri olarak, babalarının bir evladı olarak, kendine ait bir kimliğe ve kendisi olma hakkına sahip bir kardeşleri olarak görmemişlerdir.

Yosef, tarih boyunca Yahudi halkının durumunu simgelemektedir.

Yosef kardeşlerini tanıdı; ama onlar onu tanımadılar.

Yahudilik dünyanın ilk monoteizmiydi, ama sonuncusu değildi. Onun ardından, gerçek veya mecazi anlamda Avraam'dan geldiklerini öne süren iki monoteizm daha çıkmıştır: Hıristiyanlık ve İslam. Avraam'ı temel alan bu üç monoteizm arasındaki ilişkiyi bir kardeş rekabeti olarak adlandırmak makul olurdu. Bereşit kitabının teması basit bir antika merakı olmaktan çok uzaktır ve – Yahudi halkı Yosef rolüne sokulmuş halde – son iki bin yılın ekseriyetinin ana motifini teşkil eder.

Yosef ve kardeşlerinin nispeten uyum içinde yaşadıkları zamanlar olmuştur. Ortaçağın başlarında İspanya böyleydi; '*convivencia*' diye anılan bir dönemdi. Ama bunun yanında, onu öldürmeyi hedefledikleri zamanlar da az değildi: kan iftiraları, Yahudilerin kuyuları zehirlediklerine veya veba yaydıklarına dair ithamlar vb. Ve basitçe ondan kurtulmak istedikleri dönemler de olmuştur: Avrupa çapında meydana gelen sürgünler (1290'da İngiltere, 1492'de İspanya vb.). Gitsin ve buradan uzakta, başka bir yerde köle olsun.

Ve sonra Holokost geldi. Ve sonra Yahudi Devleti geldi. Erets Yisrael, Avraam'ın günlerinden beri Yahudi yolculuğunun varış noktası, Yeoşua'nın zamanından beri Yahudi halkının anavatanı olmuştur. Çinlileri istisna olarak tutarsak, dünyada başka hiçbir ulus bir ülkeyle bu kadar uzun süreli bir bağa sahip olmamıştır.

Devletin doğduğu günden itibaren (14 Mayıs 1948), Başbakanı David Ben Gurion komşularıyla barış aramıştır ve İsrail Devleti o zamandan bugüne kadar barışı aramaktan hiç vazgeçmemiştir.

Ama bu hiç de sıradan bir anlaşmazlık değildir. İsrail'in düşmanları – Gazze'de Hamas, Lübnan'da Hizbullah, İran'da Cumhurbaşkanı *Ahmedinejad* – İsrail'le bir sınır – şu veya bu; herhangi bir sınır – anlaşmazlığı içinde değildir. Müzakereye açık olmayan, dini – ve yalnızca siyasi değil – bir ilke gereği, İsrail'in her ne sınırlar içinde olursa olsun var olma hakkını tamamen inkâr etmektedirler. Günümüzde 56 İslami devlet vardır. Ama İsrail'in komşuları için, Galler boyundaki tek bir Yahudi devleti bile çok fazladır.

Yosef kardeşlerini tanıdı; ama onlar onu tanımadılar.

Birleşmiş Milletler'in 192 üye devleti içinde, varlığının ta kendisi bu şekilde sorgulanan başka hiçbir devlet yoktur. Ve Yahudiler olarak bizler, sanki barış meselesiyle uzaktan ilgiliymiş gibi kendi aramızda şu veya bu siyaset konusunda tartışırken, asıl meselenin üzerine odaklanmakta başarısız olmaktayız. Anlamamız gereken o asıl mesele de şudur: Yosef'in kardeşleri onun var olma hakkını tanımadıkları sürece barış diye bir şey olamaz; yapılan tüm ateşkesler ancak sonunda Yahudi devleti kalmayana kadar bitirmeyi düşünmedikleri savaşta bir dizi mola yeri olabilir, o kadar.

Kardeş rekabeti sona erene kadar, Yahudi halkı var olma hakkını kazanana kadar, insanlar – biz de dâhil olmak üzere – İsrail'in yüzleşmekte olduğu tehdidin nihai ve mutlak olduğunu kavrayana kadar, İran, Hamas ve Hizbullah, Yahudilerin, sınırları her ne olursa olsun, kendilerine ait bir ülkeye hakları olduğunu kabul edene kadar, diğer tüm tartışmalar sadece birer yanılsamadan ibarettir.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları:

1. Kardeş rekabeti bağlamında Tanah'ta ciddi sonuçları olmuş başka hangi örnekler aklınıza geliyor?
2. Gerçek kişiliğinizle tanınmadığınız veya kabul edilmediğiniz bir zaman düşünün. Bu size kendinizi nasıl hissettirmişti ve sonuç ne olmuştu?
3. Sizce farklı görüşlere sahip ulus ve kültürler arasında kalıcı bir barış ve karşılıklı tanımayı sağlamaya götürecekt bazı kilit adımlar nelerdir?